

 Kulturdirektoratet

AVALDSNES KIRKE kamuflert under andre verdenskrig.

Foto: ukjent, Riksantikvaren

Nasjonalbiblioteket, Oslo, 16. - 17. oktober 2024

Kulturarv som mål, middel og motstandskraft

Riksantikvaren og Kulturdirektoratet inviterer til seminar om kulturarv og beredskap.

Hvilken funksjon og ansvar har forvaltningen, museer, arkiv, bibliotek og andre i dette store bildet? Hvilke oppgaver utfører de som kan sees i sammenheng med beredskap? Og er de godt nok rustet mot mulige trusler og angrep? Hva kan kulturinstitusjonene gjøre for å være forberedt? Hva forplikter de seg til å gjøre?

På seminaret skal spørsmålene ovenfor sees spesielt i sammenheng med Unescos konvensjon om beskyttelse av kulturverdier i tilfelle av væpnet konflikt (1954) og annen konvensjon (1999) og Unescos konvensjon av 1970 om tiltak for å forhindre ulovlig handel med kulturgjenstander.

Mål for seminaret er å:

- > Styrke kulturinstitusjonenes forståelse av trusselbilder og erkjennelse av mulige trusler.
- > Styrke kulturinstitusjonenes bevissthet om at de har en plass, rolle og ansvar i det totale beredskapsarbeidet.
- > Utveksle informasjon og kunnskap om beredskapsløsninger og -behov i kulturinstitusjonene, for med det å få indikasjoner på hvordan vi alle best kan jobbe videre.

Målgruppe

Seminaret er rettet mot forvaltningen, institusjoner og foreninger som jobber med kultur og kulturarv generelt, og mot arkiv, bibliotek og museer spesielt.

Onsdag 16. oktober

09:30 **Registrering og velkommen** til seminar

10:00 **Åpning av seminaret** ved riksantikvar Hanna Kosonen Geiran og direktør for Kulturdirektoratet, Kristin Danielsen, sammen med ledere fra Riksarkivet og Nasjonalbiblioteket.

KL. 10.00-12.00

HVA ER KRIG OG KONFLIKT? OG HVA ER KULTURENS OG KULTURARVENS Plass I DET?

Kjetil Fiskaa Alvsaker, Forsvarsdepartementet

Med utgangspunkt i folkeretten gis et innblikk i ulike former for krigføring. Hva er krig og konflikt? Har krigføring den senere tid endret seg og kan det ha konsekvenser for kulturminnevern? Hvilken utsatt rolle har kulturarven i krig og konflikt? Hvilke typer trusler bør kulturinstitusjoner være oppmerksomme på? Og hvordan bør de forholde seg til det?

Josephine Munch Rasmussen, Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)

Deler kunnskap og refleksjoner fra krigen i Ukraina. Hvordan håndterer kulturinstitusjonene samfunnsoppdraget sitt, samlingene sine og de ansatte? "Hvem" er kulturarbeiderne som synliggjør og beskytter kultur og kulturarv i Ukraina? Hvilken kunnskap og erfaringer har en overføringsverdi for kulturinstitusjoners beredskapsarbeid i Norge og hvorfor?

Hildegunn Bjørgen, Kulturdirektoratet

Med utgangspunkt i noen av Unescos konvensjoner, og med eksempler fra både inn- og utland, vil Bjørgen diskutere hvordan kultur og kulturarv spiller rollene som både mål, middel og motstandskraft i sammenheng med krig og konflikt.

Diskusjon og spørsmål

12:00 **Lunsj**

KL. 13:00 - 15:00

KULTURARV SOM MÅL

Mats Tangestuen, Jødisk Museum i Oslo

Forteller om hvordan landets to jødiske museer i Oslo og Trondheim er blitt påvirket av nasjonal og internasjonal politikk og hendelser. Hvordan har dette påvirket museenes arbeid med sikkerhet og beredskap? Og hva er situasjonen etter de siste årenes terrorangrep og krig?

Juliana Strogan, Rjukan-Notodden industriarv og **Anna Hereid**, Norsk industriarbeidermuseum

Deler perspektiver og erfaringer fra verdensarven Rjukan-Notodden industriarv og Norsk industriarbeidermuseum. Hvilke er utfordringene knyttet til trusler og beredskap ved store installasjoner og områder av global verdi?

Diskusjon og spørsmål

Pause

Fredrik Qvale, KORØ

Forteller om KORØs arbeid knyttet til gjenfinning av offentlig eid kunst og restverdiredning i kjølvannet av terrorangrepet mot Regjeringskvartalet den 22. juli 2011. Qvale forteller også om Nasjonalt forum for kriseberedskap og restverdiredning (FORK), som ble etablert i kjølvannet av terrorangrepet.

Oddbjørn Teigen, Nasjonalmuseet

Gir innblikk i flyttingen av Nasjonalmuseet fra gamle til nye lokaler. Hvilke var truslene før og nå? Har verdenssituasjonen med stor uro og ulovlig omsetning av kunst påvirket museets arbeid med beredskap? I så fall hvordan?

Diskusjon og spørsmål

15:00 **Oppsummering ved ledere**

15:15 **Besøke utstillingene**

Seminar deltakerne inviteres til å besøke [utstillingene i Nasjonalbiblioteket](#)

17:30 **Mulighet for sosialt samvær og bispising i fellesskap** (selvkost)

Torsdag 17. oktober

09:15 **Kaffeprat og oppsummering** av gårsdagen

KL. 09.45 - 12.20

KULTURARV SOM MIDDEL

Siv Rebekka Runhovde, UiO/Kulturhistorisk museum

Forteller om risikoen for ulovlig handel med kulturgjenstander gjennom kunstmarkedet. Hva er det som gjør kunstmarkedet sårbart for kriminell utnyttelse?

Bente Granrud, Nasjonalbiblioteket

Viser hvordan arkiv, bibliotek og museer kan bli utsatt, og være redskap for kulturkriminelle aktører. Hva skjedde egentlig da Nasjonalbiblioteket trodde de kjøpte originalmateriale etter Knut Hamsun og Henrik Ibsen? Hvilke implikasjoner har dette for vår anskaffelsespolitikk i dag? Og hvordan kan så mange russiske førsteutgaver av Pushkins verker ha blitt stjålet fra europeiske bibliotek etter at krigen startet i Ukraina?

Diskusjon og spørsmål

Pause

Birgitta Fossum, Saemien Sijte

Tar utgangspunkt i det sørsamiske samfunnet for å vise hvordan sørsamisk kulturarv og historie har vært skrevet ut av historien og usynliggjort både som en del av «fornorskningen» drevet av både nasjonalpolitiske og økonomiske interesser. Tross 150 år med undertrykkelse står de samiske samfunnene støtt, og har i dag egne institusjoner som bidrar til å forvalte, forske på og formidle samisk kulturarv.

Marianne Neerland Soleim, Universitetet i Tromsø

Forteller om sovjetiske krigsminner i Norge. Hva var tankene bak deres plassering og bruk da de ble etablert i årene etter annen verdenskrig? Gjelder det samme i dag eller utgjør de i større grad en sikkerhetsrisiko?

Film: Revive the Spirit of Mosul

Diskusjon og spørsmål

12:20 **Lunsj**

KL. 13:20 - 15:30

KULTURARV SOM MOTSTANDSKRAFT

Stian Norli, Arkivverket

Gir innblikk i minnearkivet som ble etablert i kjølvannet av terroranslaget på Regjeringskvartalet den 22. juli 2011. Hvilket materiale består minnearkivet av? Hva forteller materialet om hendelsen? Og hvilken kulturhistorisk verdi har det?

Bjørn Vatne, Forfatterforeningen

Forteller om hvordan litteratur og fortellinger bidrar til styrket identitet og samhold. Hva betyr litteratur og fortellinger for folk og hvordan? Hvordan kan de sees som beredskap og psykologisk forsvar både før, under og etter en konflikt?

Wilfred Østgulen, Nasjonalbiblioteket

Minner oss på viktigheten av dokumentasjon av gjenstander, foto- og arkivmateriale. Hvordan kan dokumentasjon sees som beredskap i seg selv? Og spiller dokumentasjonen en rolle både før, under og etter en konflikt? I så fall hvorfor og hvordan?

Diskusjon og spørsmål

Pause

Nina Planting Mølmann, Gjenreisningsmuseet, Museene for kystkultur IKS

Viser hvordan praktisk kunnskap om natur og miljø var vesentlig for folks overlevelse i Finnmark under andre verdenskrig. Planting Mølmann beskriver også hvordan kultur var et viktig virkemiddel i gjenreisningen i årene etter krigen.

Diskusjon og spørsmål

15:30 **Oppsummering** med blikket mot veien videre

15:45 – 18:00 **Seminar deltakerne inviteres til [Historisk museum](#)**